

CONTINUITATEA DACO – ROMANĂ

Vasile-Sorin Curpăn

Cosmin-Ștefan Burleanu

Teoria roesleriană are ca punct important faptul că în anul 271 e.n. imperatorul Aurelian a retras din Dacia traiană, în urma înfrângerii suferite în fața goșilor **armata, administrația și ÎNTREAGA POPULAȚIE.**

În general acestei teze i se aduc următoarele argumente:

- I. Informațiile păstrate din antichitate (cea mai importantă aparținând lui Flavius Vospicus);
- II. Existența provinciei Moesia în care imperatorul Aurelian a format o nouă provincie, denumită Dacia;
- III. Asemănările existente între limba română și limba albaneză;
- IV. Existența enclavelor românești în sudul Dunării;
- V. Lipsa informațiilor literare despre prezența daco-romanilor în nordul Dunării.

Față de această teză istoricii români și străini au contrapus teza continuității daco-romane după anul 275 e.n., aducându-se argumente care probează, în mod științific, prezența populației daco-romane în nordul Dunării.

În analiza noastră – succintă de altfel – vom avea drept repere argumentele teoretice roesleriene prezentate cu litere romane.

I. Jordanes împreună cu alți istorici antici au susținut că imperatorul Aurelian ar fi retras din Dacia armata, administrația și o serie de cetățeni care erau legați organic de administrația romană. Trebuie să punem mai multă bază pe informațiile istoricului Jordanes deoarece era originar din Moesia și era un fin cunoscător al realităților de la Dunăre.

II. O mișcare de asemenea factură cu o mutare a unei populații atât de numeroasă ar fi trebuit să lase urme adânci în conștiința contemporanilor, dar cu excepția a două informații nu s-a păstrat nimic în legătură cu eventuala mutare în sudul Dunării. Nu apare nici o inscripție și nici un monument funerar care să dea indicii despre o mutare a populației. Dacă am admite că, totuși, imperatorul Aurelian ar fi mutat populația în sudul Dunării, în noua provincie Dacia Aureliană, dimensiunile acestei provincii erau mult reduse pentru a putea primi un număr atât de mare de locuitori.

Săpăturile efectuate de istoricii și arheologii sârbi nu demonstrează o prezență atât de numeroasă în sudul Dunării și nu există vreo reformă agrară elaborată în acea perioadă care să fi dat de lucru unei populații numeroase de agricultori. Daco-romanii au fost căutați în orașele sud-dunărene, dar în această perioadă istoricul Procopius din Cezareea, în lucrarea sa „De edificis” menționează o decădere a orașelor asociată cu o scădere masivă a populației.

În plus, se poate adăuga faptul consemnat și de un istoric român: ce memorie ar fi avut strămoșii noștri ca după opt sau nouă secole să se reîntoarcă la vechile lor locuri de viață?

III. Cele mai puternice argumente în momentul de față sunt argumentele arheologice. Pe teritoriul Dobrogei sau al Daciei traiane există, până acum, 1500 de

așezări, cetăți și cimitire daco-romane și românești care acoperă perioada cuprinsă între sec. al IV-lea și sec. al XI-lea, după cum urmează:

- în sec. IV-V ↔ 300 de astfel de așezări;
- în sec. VI-VII ↔ 160;
- în sec. VIII-IX ↔ 435;
- în sec. X-XI ↔ 623.¹⁾

Cele mai importante dintre acestea sunt în Transilvania unde s-au descoperit un număr de 630 de așezări și de cimitire. În Dobrogea ele sunt mult mai numeroase dar trebuie să remarcăm că acest spațiu geografic a rămas între granițele Imperiului până în sec. al VII-lea.

Cele mai numeroase așezări s-au descoperit în lumea satelor, descoperirile fiind explicabile prin mutarea centrului de greutate economică din orașe la sate și prin faptul că orașele, în mod firesc, reprezentau obiectivele principale ale atacurilor populațiilor migratoare.

Totuși în fosta provincie Dacia, în orașele acesteia, sunt dovezi ale vieții sociale pentru sec. al IV-lea – al V-lea așa cum s-a descoperit la Apulum, Napoca, Potaissa și Sarmizegetusa.

IV. Cu privire la documentele epigrafice în perioada sec. al IV-lea – al XIII-lea numărul lor nu este prea mare în comparație cu perioada stăpânirii romane. Acest fenomen este însă valabil pentru toate provinciile care au făcut parte din Imperiul Roman. Explicația rezidă din faptul că, centrul de greutate, fiind în lumea satelor practica inscripțiilor a fost treptat abandonată.

Există o serie de inscripții cu caracter latin, cele mai multe fiind în Dobrogea, Oltenia și Banat, acestea acoperind perioada dintre sec. al IV-lea și sec. al VI-lea. Merită menționate inscripțiile descoperite la Sucidava, Slăveni, Romula (jud. Olt), la Drobeta (în Mehedinți) și la Potaissa. În aceste inscripții se întâlnesc nume utilizate și astăzi în onomastică, cum sunt: Pricopie, Petre, Iosif, Gheorghe.

V. În ceea ce privește religia creștină aceasta conferă numeroase argumente cu privire la continuitatea daco-romană. Creștinismul a pătruns în Dacia odată cu coloniștii romani dar și cu misionarii veniți din sudul Dunării care predicau și scriau în limba latină. Unii dintre ei au avut o soartă tragică; spre exemplu Sava Goticul care, în anul 372 e.n. a fost înecat în apa Buzăului deoarece a fost prins de goți făcând propagandă noii religii. Cel mai mare misionar care a lăsat și cele mai bogate informații despre populația autohtonă a fost Niceeta din Ramesiana. El a trăit la sfârșitul sec. al IV-lea – începutul sec. al V-lea predicând aproape o jumătate de veac creștinismul în nordul Dunării. Acest misionar amintește în lucrările sale despre romanii „*care trăiesc în nordul Dunării și care sunt urmașii lui Traian*”. Tot datorită acestui fenomen s-a păstrat din limba latină cele mai importante cuvinte din patrimoniul religios: biserică, Dumnezeu, cruce, creștin, înger, botez, rugăciune, Crăciun, Paște. Venirea slavilor urmată de creștinarea acestui popor i-a determinat să preia această terminologie latină păstrând-o până astăzi. Terminologia creștină de origine slavă s-a format mai târziu și este în legătură cu organizarea bisericească.

Cele mai vechi urme paleocreștine sunt de la sfârșitul sec. al III-lea și începutul sec. al IV-lea; ele s-au descoperit la Turda.

¹⁾ Numerele rezultă din săpăturile și raportările efectuate până în anii 1990-1993

Alături de donariul de bronz de la Biertani mai există unul la Porolissum în care apare următoarea inscripție: „*Ego Paulus votum posui*”. Cele două descoperiri atestă, în mod concludent, existența unei populații vorbitoare de limbă latină. Pe teritoriul României s-au descoperit cimitire creștine dovedind existența unei populații creștine, înainte de venirea maghiarilor în Transilvania (**Ciunbrud, Blandiana, Deta și Sălcea**).

VI. Pe teritoriul țării noastre există 161 de localități unde s-au descoperit tezaure monetare care acoperă perioada cuprinsă între sec. al III-lea și sec. al V-lea.

Aceste tezaure sunt formate din monede mărunte de bronz care erau utilizate de populația băștinașă. Populațiile migratoare foloseau monedele de aur și de argint, mai prețioase, sau nu cunoșteau monedele ca mijloc de tranzacționare.

Aceste monede descoperite cuprind emisiuni anterioare anului 275 e.n. dar și emisiuni bătute după acest an, ceea ce, în mod indubitabil, atestă legăturile continue existente la acea vreme între nordul și sudul Dunării precum și faptul că acest fluviu nu a constituit o graniță ermetică.

VII. Din punct de vedere lingvistic originea cuvântului „**păcură**” din limba română care are drept corespondent cuvântul „**picula**” din limba latină – de unde de altfel derivă – este edificatoare. Aceasta întrucât este singurul cuvânt pe care nu îl mai întâlnim în celelalte limbi neolatine (romanice). Acest termen nu se putea forma în sudul Dunării deoarece în acest spațiu geografic nu există rezerve de petrol. Savantul și domnitorul moldovean Dimitrie Cantemir a sesizat acest aspect, relatând despre originea acestui cuvânt în monumentală sa lucrare „*Descriptio Moldaviae*”.

VIII. Informațiile literare – atât de citate de adepții teoriei imigraționiste – există, e drept puține la număr, dar concludente în sensul continuității daco-romane.

Astfel, Priscus pomenește utilizarea la curtea lui **Atilla** a limbii latine de către unele căpetenii venite să aducă tributul hunilor.

Există o știre din perioada **imperatorului Justinianus (527 – 565 e.n.)** care menționează despre existența unui slav în câmpia munteană care vorbea limba latină. Nu se pune problema slavilor în perioada imperatorului Justinianus și mai mult ca sigur este vorba de un reprezentant al populației autohtone.

Izvoarele atestă existența unor martiri „**goți**” care au avut de suferit de pe urma creștinismului dar aceștia poartă **nume latine!!!**

Cea mai importantă informație literară apare în lucrarea – **tratat** – a lui **Maurikios** – „**Strategicon**” în care se amintește despre existența unor romani trăind alături de slavi și care erau utilizați drept călăuze de către aceștia din urmă.

Punctarea câtorva repere în favoarea tezei continuității daco-romane în spațiul carpato-danubioano-pontic poate fi considerată ca lipsită de importanță în raport cu titlul **ales** acestei lucrări.

După modesta noastră opinie nimic nu e mai fals decât acest punct de vedere, anterior enunțat. Continuitatea daco-romană, mai corect spus continuitatea dacilor romanizați, reprezintă unul dintre punctele esențiale – alături de formarea poporului român și de formarea, peste secole, a națiunii române – cu valoare **sine qua non** în afirmarea politică, socială și bineînțeles juridică a românilor.